

İslami Finans Perspektifinden Kitle Fonlamasının Araştırılması ve Model Önerileri

Research and Model Recommendations of Crowdfunding from the Islamic Finance Perspective

Ömer ÇANAKÇI¹

Mustafa YURTTADUR²

(Sorumlu Yazar–Corresponding Author)

¹ KuveytTürk Katılım Bankası A.Ş., Balıkesir, Türkiye,

omercanakci@gmail.com

² Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Gönen Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü Balıkesir, Türkiye,

myurttadur@bandirma.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 3.3.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 3.12.2024

Atf /Cite this article:

Çanakçı, Ö. & Yurttadur, M. (2025). İslami Finans Perspektifinden Kitle Fonlamasının Araştırılması ve Model Önerileri. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 34-49.

Bu makale Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı bünyesinde 2024 yılında Doç. Dr. Mustafa Yurttadur danışmanlığında hazırlanan " Alternatif Finansman Yöntemi Olarak Kitle Fonlamasının İslami Finans Yöntemleriyle İncelenmesi ve Model Önerisi" adlı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

This article checked by

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Öz

Girişimcilerin geleneksel olarak kullandığı finansman yöntemlerine alternatif olarak sunulan kitle fonlama sistemi, son dönemde oldukça popüler olmuş ve yeni platformların kurulmasıyla birlikte girişimcilik ekosistemine oldukça katkı sağlamaktadır. Çalışmanın amacı, girişimciliğin finansman türlerinden biri olan kitle fonlamasının kavramsal açıklamalarının yapılması ve İslami finans perspektifinden kitle fonlamasının uyumu araştırılarak, uygulanabilir iki farklı model önerisi sunmaktır. Aynı zamanda çalışmada kitle fonlama sisteminin tarihsel gelişimi aktarılmış, ülkemizdeki mevzuatsal durumu ve tamamlanmış kitle fonlaması kampanyalarından örnekler sunulmuştur. Çalışmada önerilen modeller, İslami finans sisteminin bilinen yöntemleri olan faizsiz borç manasına gelen karz-ı hasen ve birden fazla kişinin sermayelerini birleştirerek ortak iş yapması girişimi olarak adlandırılan müşareke sözleşmeleridir. Çalışma sonucunda, dünyada örnekleri bulunan ve aktif olarak kullanılan ancak ülkemizde henüz örneği bulunmayan borçlanmaya dayalı kitle fonlaması sistemine; İslami finans perspektifinden karz-ı hasen ve müşareke temelli iki farklı model önerilmiştir. Önerilen modellerin kullanım alanlarının olduğu ve ülkemizde de yasal mevzuat düzenlemelerinin yapılmasıyla hızlı bir şekilde İslami finans ekosisteminde yer bulup, sektöre ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kitle Fonlaması, İslami Finans, Girişimciliğin Finansmanı, Karz-ı Hasen, Müşareke

Abstract

The crowdfunding system, offered as an alternative to entrepreneurs' traditional nutrition financing methods, has become very popular recently and has significantly contributed to the entrepreneurship ecosystem by establishing new platforms. I will begin by explaining entrepreneurship, knowledge of entrepreneurship, crowdfunding, and Islamic finance systems with structured structural frameworks. The crowdfunding system has many features that are compatible with Islamic finance products. Compatibility of Islamic financial products such as grant, qard-i hasan, musharakah and mudarabah has been made in donation, reward, debt and share-based systems, which are types of crowdfunding systems. The structure and details of the crowdfunding system are explained with examples. The final structured framework, the crowdfunding system and the collapse of Islamic finance, is widely used in the world, but the debt-based crowdfunding system is more exemplified today. Two different regional models of karz-ı hasen and musharakah have been proposed. The proposed models are used worldwide and will quickly find a place and contribute to the Islamic finance ecosystem following the legislative regulations.

Keywords: Crowdfunding, Islamic Finance, Financing of Entrepreneurship, Qarz-i Hasan, Musharakah

Giriş

Ekonomik gelişmişliğin önemli faktörlerinden biri girişimciliktir. Girişimcilik, ekonomik ve sosyal olarak toplumların gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu sebeple teşvik edilmesi ve girişimcilere fırsatlar oluşturularak desteklenmesi gerekmektedir. Girişimciler, iş fikirlerini hayata geçirme sürecinde finansmana ihtiyaç duyarlar. İhtiyaç duyulan finansmana ulaşma kapasitesi ve finansman maliyeti girişimin ömrünü belirleyen iki önemli unsurdur. Girişimciliğin finansmanına bakıldığında aile, yakın çevre yardımları ve banka kredisi gibi yöntemler ilk akla gelen yöntemlerdir. Buna ek olarak melek yatırımcı, risk sermayesi ve kitle fonlaması alternatif finansman yöntemi olarak girişimciliğin finansmanında yer almaktadır.

Teknolojinin hızla geliştiği son yıllarda girişimlere yatırım yapmak isteyenleri sürece dahil eden, girişimcilerin iş fikrini ve projelerini tanıtırak finansman desteğini kitlelerden sağlamayı amaçlayan kitle fonlaması sistemi ortaya çıkmıştır. Kitle fonlaması sistemi internet tabanlı bir platform üzerinden girişimci ve yatırımcıyı buluşturmayı amaçlamaktadır. Oluşturulan platform aracılığı ile girişimci projesini tüm detaylarıyla anlatma şansını elde etmektedir. Yatırımcı ise bu bilgiler üzerinden projeye belirli tutar destek vermektedir. Kitle fonlaması sistemi türlerine göre dört başlık altında incelenmektedir. Bağış ve ödülle dayalı kitle fonlaması yatırımcı tarafından finansal bir getirinin talep edilmediği türler olarak tanımlanırken, paya ve borçlanmaya dayalı kitle fonlamasında ise yatırımcının finansal bir getiri elde etme amacı bulunmaktadır.

Bu çalışma, girişimciler için alternatif finansman yöntemi olarak kullanılan Kitle Fonlama sisteminin, İslami Finans yöntemleriyle incelenerek ülkemizde mevzuat olarak var olan ancak fiili uygulamada olmayan borçlanmaya dayalı kitle fonlaması usulüne yine İslami Finans yöntemleriyle uyumlu model önerisi sunmayı amaçlamaktadır. Daha önce yapılmış olan çalışmalarda paya dayalı kitle fonlaması üzerinde durulmuş ancak borçlanmaya dayalı kitle fonlamasıyla ilgili bir model çalışmasına rastlanmamıştır. Bundan dolayı bu konuda bir model çalışmasının literatür için son derece önemli bir katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca önerilen modellerde iki farklı alternatif bulunmaktadır. Faizsiz borç olarak kullanılan karz-ı hasen modelinde İslami yardımlaşma perspektifinden düşük gelir gruplarına kaynak aktarımı gerçekleştirilebilirken, ortaklık sözleşmesine dayanan müşareke modelinde ise yüksek tutarlı projelere yüksek kaynak aktarımı gerçekleştirme fırsatı sunulmaktadır.

1. Girişimcilik Kavramı

Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “girişimci olma durumu” olarak açıklanan girişimcilik kavramı içerisinde girişimci “1.Üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse; müteşebbis, 2.Ticaret, endüstri vb. alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimse” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2023). Genel olarak girişimcilik yaratıcı ve yenilikçi fikirlerle bir pazarın oluşturulması ve böylece çeşitli fırsatların meydana çıkarılması doğrultusundaki süreç olarak açıklanmaktadır (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015: 41). Girişimcilik, sadece yeni iş kurmak ile ilgili değildir. Aynı zamanda var olan işleri büyütüp geliştirmek, yeni pazarlara dahil olmakta girişimcilik kavramının içerisinde yer almaktadır. Toplumda karşılığı olan sosyal girişimleri gerçekleştirmek ve topluma bu şekilde fayda sağlamakta girişimcilik kavramının bir parçası olarak kabul edilmektedir.

1.1. Girişimciliğin Finansmanı

İşletmeler büyüdükçe faaliyetlerini belirli bir seviyeye taşıyabilmek, yeni pazarlara girmek, araştırma ve geliştirme çalışmalarına yatırım yapmak için genellikle ek sermayeye ihtiyaç duymaktadırlar. Girişimciler ihtiyaç duyduğu sermaye ihtiyacını ilk başta aile, arkadaş ve yakın çevresinden temin etmeye çaba gösterdiği gibi belirli aşamalardan sonra banka kredisi, risk sermayesi, melek yatırımcı ve son dönemde popülerliği artan kitle fonlaması sistemine dahil olarak da bulmaya çalışmaktadır.

1.1.1. Özsermaye

Girişimcilerin kendilerini finanse etmeleri ve projelerine kendileri yatırım yapmaları ile girişimci dışında 3. kişilerin de ortaklıkları özsermaye finansmanı olarak adlandırılmaktadır. Bu durumda projelerini hayata geçirebilmek için kendi kazandıkları ve biriktirdikleri paraları kullanılmaktadır. Ancak girişimcilerin özsermayeleri, yatırım yapabilmeleri, pazarda diğer girişimcilerle rekabet edebilmeleri ve işlerini geliştirebilmeleri için yetersiz kalmaktadır. Girişimcilerin projelerini başlatması ve ilerleterek devam edebilmeleri için ihtiyaç duydukları sermayeye ulaşabilmeleri önemlidir (Zholdyuly, 2022: 9).

1.1.2. Aile, Arkadaş ve Yakın Çevre Yardımları

Girişimciler yeni projelerini hayata geçirirken sermayelerini tamamlamak üzere aileleri, arkadaşları ve yakın çevrelerine başvurabilmektedir. Aile ve arkadaş çevresi yardımları özellikle dış kaynak sağlanmasının zor olabileceği ilk aşamalarda oldukça önemlidir. Bu tür finansmanlar, kolay elde edilebilmeleri ve geri ödemedeki kolaylıklar sebebiyle girişimciler için

olumlu özelliklere sahiptir. Her ne kadar bu fonlar avantajlı olsa da finansman sahipleri yönetime müdahale etme, kârdan pay isteme, sahiplenme, çalışanlara karışma ve ilerleyişe dahil olma gibi dezavantajları da beraberinde getirmektedir (Yerdelen Kaygın ve Yıldız, 2015: 282).

1.1.3. Banka Kredisi

En önemli finans kaynaklarından birisini bankalar oluşturmaktadır. Birçok girişimcinin işlerini başlatma, geliştirme veya işletmeye devam etme aşamasında finansman sağlamak için başvurduğu bir kaynaktır. Ancak özellikle ekonominin iyiye gitmediği dönemlerde bankalar girişimcilere finans sağlama konusunda çekingen davranabilmektedir. Bu nedenle girişimciler, finansman talep ederken, ihtiyaçlarını açık ve tam olarak sunmaları gerekmektedir. Girişimcilerin, kurdukları işlerini belirli bir aşamaya getirdikten sonra bankalara başvurmaları, bankaların finansman sağlama şanslarını arttırmaktadır. Bununla birlikte bankalar aldıkları riskleri azaltmak için uzun vadeli değil kısa dönemli kredi vermeyi tercih etmektedir (Şahap, 2020: 37).

1.1.4. Risk Sermayesi

Yeterli mali gücü olmayan girişimcilerin ekonomik değer üretebilecek ve gelişebilecek projelerini gerçekleştirmeleri için finansman sağlayan diğer bir grup risk sermayesidir. Sermayedarlar yeni kurulan ya da küçük boyutlu işletmelere borç vermek yerine ortak olarak özkaynak sağlamaktadır. Ancak bu durumda ortaya yeni bir ürün meydana getirilmesi ve ürünün piyasada tutunabilmesi risklerini de meydana getirmektedir. Bu nedenle finans kaynakları kişiler, yüksek risk karşılığında yüksek getiri sağlamak düşüncesiyle bu riski almaktadır. Bir ortaklık türü olan bu modelde ortaklardan birisi mal ve hizmet sağlanabileceğine inanırken diğer ortak teknolojik gelişme ve yeniliklerin peşindedir. Bu durumda diğer bir ortak olan risk sermayedarı da bu fikirleri benimseyerek başarılı olacağına inanan ve finansman sağlayan taraftır (Tulum ve Burak, 2019: 14).

1.1.5. Melek Yatırımcılar

Melek yatırımcı tabiri ilk kez 1981 yılında finans alanında çalışan Prof. William E. Wetzel tarafından kullanılmıştır. Wetzel, girişimcilik faaliyetleri kapsamında finansman modelleri üzerinde çalışırken getiri beklentisi haricinde finansörlerin diğer motivasyonlarını da göz önünde bulundurarak bu ismi ortaya koymuştur. Diğer yatırım araçlarına kıyasla %25 ve üzeri getiri sağlayan girişimlere destek veren melek yatırımcıların kendileri de aynı zamanda başarılı girişimcilerden oluşmaktadır. Bu nedenle yatırım yaptıkları girişimcilere sadece maddi değil, çalışma alanlarında danışmanlık yaparak da firmaların katma değerlerini arttırmaktadırlar (Kurnaz ve Bedük, 2017: 29).

2. Kitle Fonlaması

İngilizcede “crowdfunding” olarak bilinen, Türkçeye ise “kitle fonlaması” olarak çevrilen bu kavram ilk defa Michael Sullivan tarafından 2006 senesinde kullanılmıştır. Hukuk ve ekonomi alanlarında her ne kadar çokça kullanılsa da henüz Türk Dil Kurumu Sözlüğünde yer almamaktadır.

Kitle fonlaması; “kaynak bulma sorununa çözümlerin, kendi çalışanları ya da piyasadaki seçilmiş profesyonel danışman veya uzmanlar tarafından değil de genel kitlelerden sağlanması, kitle katkısı veya İngilizce adıyla crowdsourcing olarak açıklanmaktadır” (Yurttadur, 2023: 4).

Kitle fonlaması, girişimcilerin projelerini hayata geçirmeleri için finansman sağlama amacı güden bir modeldir. Girişimciler, bankaların riski yüksek bulmaları veya risk sermayesi fonlarının sınırlı getirileri nedeniyle sermaye bulma konusunda zorlanabilmektedir. Ayrıca, aile ve yakın çevre kaynakları genellikle yeterli olmayabilir. Bu bağlamda, kitle fonlaması, geniş bir kitlenin küçük miktarlarda katkıda bulunarak bir projenin finansmanını sağlamasına dayanmaktadır.

Kitle fonlamasının ortaya çıkışına bakıldığında ilk kez sanat alanında kullanıldığı görülmektedir. Beethoven ve Mozart gibi sanatçıların eserlerini konserlerde sunabilmeleri için ihtiyaç duyduğu maddi desteği sanatçıların sevenleri temin etmiştir. Bunun yanı sıra ABD'nin kuruluşunun 100. Yılı kutlamaları için Fransa'dan gönderilen Özgürlük Heykeli'nin kaidesi maddi yetersizlikler sebebiyle Amerikan devleti tarafından yaptırılmamıştır. Dönemin gazetecisi Joseph Pulitzer ise sahibi olduğu “World” adlı gazeteyle ilan vererek herkese bağış yapmaları için çağrıda bulunmuştur. Bunun üzerine toplanan para ile heykelin kaidesi yapılmıştır. Bu durum kitle fonlamasının ilk örneklerinden birisi olarak gösterilmektedir. Türkiye'ye bakıldığında ise Anadolu'nun köklü geleneklerinden birisi olan imece usulünün kitle fonlaması ile benzer özelliklere sahip olduğu ve ilk örneklerinden birisi olarak değerlendirilebileceği anlaşılmaktadır (Öztürk vd., 2023: 57).

Kitle fonlamasının ilk örnekleri sayılan bu olaylara bakıldığında sanat, kültür ve toplum projeleri için finansman sağlamak amacıyla ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu örnekler, kitle fonlamasının temelini oluşturan topluluktan kaynak toplama ve projeleri destekleme anlayışının geçmişe dayandığını göstermektedir. Ancak, günümüzdeki çevrimiçi platformlar üzerinden gerçekleştirilen kitle fonlaması, internetin ve dijital teknolojilerin etkisiyle çok daha geniş bir kapsama ve etki alanına sahiptir.

2.1. Kitle Fonlaması Türleri

Projelerin veya girişimlerin finansmanını geniş bir destekçi kitlesinden toplama yöntemi olan kitle fonlamasının farklı türleri bulunmaktadır. Kitle fonlaması türleri çeşitli ihtiyaçlara ve projelere göre değişiklik göstermektedir. Bu doğrultuda girişimcilerin ihtiyaç duydukları sermayeye ulaşabilmeleri için dört temel kitle fonlaması türü kullanılmaktadır. Bunlar, bağışa dayalı kitle fonlama, ödüle dayalı kitle fonlama, borca dayalı kitle fonlama ve paya dayalı kitle fonlama adı ile değerlendirilmektedir. Her bir kitle fonlaması türü, farklı projeler ve girişimler için uygun olabilmektedir. Bu doğrultuda girişimcilerin finansman ihtiyaçlarına ve projelerinin gelişimine göre seçim yapmalarına olanak tanımaktadır.

2.1.1. Bağışa Dayalı Kitle Fonlaması

Bağışa dayalı kitle fonlama girişimcilerin birçok kişiden kaynak sağlamak amacıyla gerçekleştirdiği bir uygulamadır. Bağış yapan kişiler verdikleri fon karşılığında maddi bir çıkar beklememektedir. Burada bağışçıların motivasyonu bir girişimciye ya da projeye katkı sağlamak, kendini gerçekleştirme ve hayırseverlik gibi kavramlardır. (Canbaz ve Çonkar, 2018: 44). Bağışa dayalı kitle fonlama genellikle toplum içerisinde yer alan yardım çalışmaları ve sosyal sorumluluk projeleri kapsamında gerçekleşmektedir. Bu model, özellikle topluluk destekli veya sosyal sorumluluk projeleri için etkili bir finansman yöntemi olarak insanların toplumsal veya çevresel hedeflere ulaşmak için bir araya gelmelerini sağlaması bakımından önemlidir. Bu doğrultuda insanların belirli bir amaç ile hareket etmesine veya projenin gerçekleşmesine katkıda bulunmalarını teşvik etmekte ve topluluk odaklı bir finansman yöntemi olarak öne çıkmaktadır. Bunların arasında sokak hayvanları için barınak yaptırmak, maddi yetersizlikten dolayı okuyamayan çocukların okutulması ya da aşevleri sayılabilir.

2.1.2. Ödüle Dayalı Kitle Fonlaması

Kitle fonlama içerisinde en sık görülen fonlama şekli ödüle dayalı kitle fonlamadır. Bu tür fonlamada girişimci, yatırımcıya ürününü ya da projesini desteklediği için maddi olmayan bir ödül sunarak karşılığını vermektedir. Bu ödüller t-shirt, telefon, kitap ya da kitabın önsözünde geçen bir teşekkür olabilmektedir (Atsan ve Oruç Erdoğan, 2015: 302).

Ödüle dayalı kitle fonlaması genellikle yaratıcı projeler, ürün lansmanları ve sanat eserleri gibi çeşitli projelerde kullanılmaktadır. Projeyi destekleyenler, girişimcilere belirli bir miktarda sermaye sağlayarak projenin gelişimine katkıda bulunmakta ve karşılığında projenin tamamlanması sonucunda çeşitli ödüller veya ayrıcalıklar elde etmektedirler. Bu ödüller, projenin doğrudan bir parçası olma, projenin başlangıç sürecine dahil olma, özel bir ürün alabilme veya çeşitli avantajlara ulaşma gibi çeşitli şekillerde olabilmektedir. Girişimciler, bu ödüllerle yatırımcılara projelerine katkıda bulunmaları için teşvikte bulunmaktadır.

Ödüle dayalı kitle fonlama için verilebilecek örnekler arasında gerekli finansmana sahip olmadığı kitabını yayımlayamayan bir yazar ya da albüm çıkaramayan bir sanatçı gösterilebilir. Proje sahibi kişi, işinin gerçekleşmesinin ardından kendisine destek olan kişilere ortaya çıkardığı ürünü ödül olarak vermektedir. Bu nedenle yatırımcılar bu tür projelerden finansal bir kazanç elde etmezler.

2.1.3. Borca Dayalı Kitle Fonlaması

Bir diğer kitle fonlama türü olan borca dayalı kitle fonlama, yatırımcının girişimciye borç vermesi ve daha sonra girişimcinin bu fonu yatırımcıya geri ödemesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu fonlama türü aynı zamanda peer to peer (P2P) diğer bir deyişle internet aracılığı ile bir araya gelen ve birbirini tanımayan farklı kişilerin borç alıp vermesidir. Yatırımcıların, girişimcilere verdikleri borçlarını faizi ile geri almaları oldukça yaygın bir uygulamadır ancak borcunu faizsiz geri alan yatırımcılar da bulunmaktadır (Canbaz ve Çonkar, 2018: 45).

Bu fonlama türünün avantajlarından biri, girişimcilerin banka kredileri gibi daha geleneksel finansman yöntemlerine başvurmadan ihtiyaç duydukları sermayeyi elde etmelerine olanak tanınmasıdır. Bankadan kredi almak genellikle teminat ve kredi geçmişi gerektirirken, borca dayalı kitle fonlamasında daha esnek şartlar ve daha düşük faiz oranları söz konusu olabilmektedir.

Ancak, bu modelin beraberinde getirdiği riskler de göz önünde bulundurulmalıdır. Girişimciler, projelerinde başarısız olmaları halinde borçlarını geri ödemekte zorlanabilirler. Yatırımcılar ise borçlarını geri alamama riski ile karşılaşabilmektedir. Dolayısıyla, her iki tarafın da dikkatli bir risk değerlendirmesi yapması ve anlaşma koşullarını dikkatlice belirlemesi önemlidir.

2.1.4. Paya Dayalı Kitle Fonlaması

Paya dayalı kitle fonlama aynı zamanda ortaklık ve hisse temelli kitlesel fonlama olarak da adlandırılmaktadır. Bu fonlama türünde girişimciler, aldıkları fonlar karşılığında yatırımcılarına, kurdukları şirketin hisselerini vermektedir. Böylece yatırımcılar, girişimciler tarafından kurulan firmalara ya da şirketlere ortak olmuş olmakta ve belirlenen şartlar çerçevesinde

belirli bir gelir elde etmektedirler. Bu işlemi gerçekleştiren platformlar, girişimcilerden ayrıntılı bir rapor talep ederek bunu yayımlamaktadır. Ardından yatırımcılar istedikleri girişimciye yatırım yapabilmek için gereken tutarı, platform aracılığı ile girişimin Takasbank nezdinde açtığı hesapta toplamaktadır. Daha sonra kampanya sürecinin tamamlanması ile toplanan fon Takasbank hesabından girişimci hesabına, hisse payları ise Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde kaydileştirilerek yatırımcıların hesaplarına aktarılmaktadır. (Parlıyan, 2023: 24).

Bu model, girişimciler için finansman sağlamanın yanı sıra, yatırımcılar için de potansiyel bir getiri elde etme fırsatı sunmaktadır. Eğer proje başarılı olursa ve değeri artarsa, yatırımcıların sahip oldukları paylar da değerlendirilmektedir. Ancak, projenin başarısız olması durumunda ise yatırımlarını kaybedebilirler.

2.2. Kitle Fonlamanın Gelişimi

Kitle fonlaması, dünya genelinde giderek yaygınlaşan ve çeşitlenen bir finansman modeli haline gelmiştir. İlk olarak 2000'li yılların başlarında ortaya çıkan bu yöntem, internetin gücünü kullanarak projelerin, girişimlerin veya bireylerin ihtiyaç duyduğu finansmanı geniş bir destekçi kitlesinden toplama amacını taşımaktadır. Kitle fonlaması, hayır kurumlarından sanat projelerine, girişimcilikten teknoloji geliştirmeye kadar geniş bir yelpazede kullanılmaktadır. Bu çeşitlilik, farklı alanlardaki projelerin ve girişimlerin destek bulmasını sağlamaktadır. Özellikle girişimciler ve yeni kurulan şirketler için kitle fonlaması, geleneksel finansman yöntemleri ile sermayeye ulaşmada yaşanan zorlukların üstesinden gelme açısından önemli bir araç olmaktadır.

Dünya genelinde bir internet platformu üzerinden kitle fonlama adına yapılan uygulamalardan ilki "Marillion" adlı müzik grubu tarafından gerçekleştirilmiştir. 1997 yılında çıkacakları turneye fon sağlamak amacıyla hayranlarından destek alabilmek için bir girişimde bulunmuşlardır. Böylece grup, internet üzerinden hayranlarına ulaşarak turne için toplamda hayranlarından 60.000 \$ fon toplamayı başarmıştır (Ata, 2018: 276).

Ülkemizde SPK lisanslı 17 adet platform yer almaktadır ve bu platformların tamamının paya dayalı kitle fonlama platformu olduğu görülmektedir. Platformlardan 2021 yılı ile en eski listeye alınma tarihi, Vakıf Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'dir. Listeye son katılan platform ise 2024 yılında listeye alınan Ardventure Kitle Fonlama Platformu A.Ş.'dir (Sermaye Piyasası Kurulu, 2024).

Tablo 1. KFS Sistem Verileri

Yatırımcı Sayısı	Kaydileşen Şirket Sayısı	KFS Platform Sayısı
37.757	130	17
Toplanan Fon Tutarı:	1.003.319.156 TL	

Kaynak: Merkezi Kayıt Kuruluşu, 2024

Türkiye'de kitle fonlama platform verileri toplayıp yayınlayan bir kurum ya da kuruluş bulunmamaktadır. Bu nedenle sayılara söz konusu platformlardan ulaşılabilmektedir. 2023 yılı sonu itibariyle MKK raporlarından ulaşılan verilere göre yatırımcı sayısı 37.757 'ye ulaşmıştır (Merkezi Kayıt Kuruluşu, 2024).

Türkiye'de kitle fonlamasıyla ilgili hukuki düzenlemeler henüz tam anlamıyla oturmuş değildir. Ancak, SPK tarafından yayınlanan ikinci tebliğ ile bu alanda çerçeve oluşturmak için gerekli adımlar atılmıştır ve gelecekte bu konuda daha fazla düzenleme beklenmektedir. Kitle fonlamanın Türkiye'de daha fazla yaygınlaşması için güven de oldukça önemli bir öğedir. Hem proje sahipleri hem de yatırımcılar arasında bu konuda farkındalık oluşturulması önem taşımaktadır.

2.3. Kitle Fonlaması Örnekleri

Kitle fonlaması her ne kadar girişimcilere sermaye bulma imkânı sunsa da yapılan kampanyaların %81'inin başarısız olduğu belirtilmektedir. Başarısız olan projelerin fonlama amaçlarının ise % 20'sinden çok daha azına ulaştıkları görülmüştür (İzmirli Ata, 2018:285).

Ülkemizdeki kitle fonlamanın başarısız örnekleri arasında Fonbulucu adı ile yer alan platformda başlatılmış olan CroMagnon Art isimindeki kampanya yer almaktadır. Bu proje kapsamında fotoğrafları renkleri ile analiz ederek müzik üretmeyi amaçlayan yapay zekâ destekli bir müzik servisi oluşturma amaçlanmıştır. Ancak bu proje sadece %21.3 fonlamaya ulaşabilmiştir. Fon toplanması hedeflenen miktar 570.000 Türk Lirası iken belirlenen sürede yalnızca 121.000 Türk Lirasına ulaşılmıştır (Vergili, 2022: 118).

Ülkemizde en çok kampanya yayınlayan platform olan Fonbulucu kitle fonlama platformunda 2023 takvim yılı içerisinde 41

kampanya başlatılmış ve bunların 5 tanesi başarısız olarak sonuçlandığı görülmektedir (Fonbulucu, 2024). Diğer bir platform olan Fonangels, 2023 takvim yılı itibarıyla 21 kampanyadan 2 tanesi başarısız olarak tamamlanmıştır. (Fonangels, 2024).

Türkiye’deki başarılı örnekler bakıldığında, Fonbulucu isimli platformda en çok yatırımcı ve hedefe ulaşan projelerden birisinin EVbee mobil şarj istasyonu olduğu görülmektedir. Bu projede üzerinde yer alan katlanabilir güneş panelleri ile birlikte şarj deposu olan GPS bazlı araç hem Android hem de iOS tabanlı mobil uygulamayla tek tıkla çağırılıp hizmet alınmasına yönelik geliştirilmiştir. Oldukça yoğun ilgi gören proje ve %115 fonlama ile 7.900.000 Türk lirası finansman elde etmiştir (Fonbulucu, 2024).

Fonangels Kitle Fonlama Platformu üzerinden kampanyaya çıkan Alternatif SuperApp 16.650.000 Türk lirası hedeflediği projeden %113.04 oranında fon toplayarak 18.820.995 Türk lirası ile kampanyayı başarılı bir şekilde sonuçlandırmıştır (Girişim Kitle Fonlama Platformu, 2024). Ayrıca projenin İSFA (İslami Finans Danışmanlık) kurulu tarafından Katılım Finans Uygunluk Belgesi bulunmaktadır (İslami Finans Danışmanlık , 2024). İSFA projenin İslami finans ilke ve esaslarına göre gerçekleştirildiğine yazılı olarak görüş vermektedir.

Fonangels Kitle Fonlama Platformu üzerinden kampanyaya çıkan ve Ziraat Katılım Bankasının ortaklığı bulunan KiviERP projesi 3.900.000 Türk lirası hedeflediği projeden %104,15 oranında fon toplayarak 4.061.693 Türk lirası ile kampanyayı başarılı bir şekilde sonuçlandırmıştır (Girişim Kitle Fonlama Platformu , 2024).

Fonlabüyüsün Kitle Fonlama Platformu üzerinden kampanyaya çıkan yine İSFA kurulu tarafından İslami Finans ilke ve esaslarına uygunluğu belgeli olan iki girişim bulunmaktadır. Afara Kalıntı Pamuk Toplama Robotu ve Non Nocere Cerrahi Eğitim Platformu Projeleri kampanya süreçlerini başarılı bir şekilde talep ettikleri fon miktarına ulaşarak tamamlamıştır (Halk Yatırım Menkul Değerler , 2024).

Ülkemizdeki İslami finans ilke ve esaslarına göre yönetilen fon sağladığı şirketlerinde icazet belgesine sahip olmasını sağlayan ilk ve tek paya dayalı kitle fonlaması platformu olan Ecofolio Super Farm projesi ile ilk kampanyasını gerçekleştirmiştir. Yaban mersini Bahçesi kurulması projesi olan ve 25.000.000 Türk Lirası fon talebini %100 gerçekleşmeyle tamamlayan projede İslami finans ilke ve esaslarına uygun bir şekilde faaliyet göstereceği beyan edilmiştir (Ecofolio Kitle Fonlama Platformu, 2024).

Tablo 2. Kitle Fonlama Sistemine Genel Bakış

Platform	Fonlanan Kampanyalar	Toplam Kampanya	Ortalama Yatırımcı Sayısı	Girişimlerin Talep Ettiği Yatırım Tutarı (TL)	Kampanyalara Yapılan Toplam Yatırım Tutarı (TL)
Fonbulucu	95	112	1488	714.984.000	895.520.767
Fonangels	20	23	576	120.390.000	121.106.683
Fonlabüyüsün	6	7	677	35.700.000	41.367.087
Fongogo	10	22	146	90.134.560	32.182.320
Ecofolio	1	2	571	50.000.000	29.398.700
Narfon	1	3	390	12.000.000	4.635.223

Kaynak: kifobu.com, 13.05.2024

2.4. Kitle Fonlaması Mevzuatı

Ülkemizde son yıllarda kullanımı artan kitle fonlama uygulamalarından önce, dernekler ve vakıflar gibi hayır kurumları tarafından yapılan organizasyonlarla bağışlar toplanmıştır. Türk Ticaret kanunu 552. Maddesi (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi , 2024) kapsamında bir girişimcinin ya da işletmenin, kendi şirketini kurmak amacıyla söz konusu şekilde bir fon toplaması mevzuat açısından yasal değildir (Canbaz ve Çonkar, 2018: 44).

2017 senesinde, girişimcilik kapsamında girişimcilere çeşitli olanaklar sunan kitle fonlama platformlarının kullanımını arttırmak ve bu alana düzenleme getirmek ile ilgili sürecin hız kazanması adına Türkiye Kitleselel Fonlama Derneği kurulduğu görülmektedir (Zholdyuly, 2022: 76). Kitle fonlamanın ilk kanuni altyapısı 2017 yılında yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye

Piyasa Kanunu'nda yapılan değişiklikle gerçekleştirilmiştir. Kitle toplama platformlarına ilişkin düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ve kitle fonlama projelerinin duyurulması ise 2019 senesinde Sermaye Piyasası Kurulu tarafından gerçekleştirilmeye başlanmıştır. 2019 yılında paya dayalı kitle fonlama uygulamaları kapsamında "Paya Dayalı Kitle Fonlama Tebliği" çıkarılmıştır. Böylece kitle fonlama uygulamaları kapsamında gerçekleştirilen ilk düzenleme bu alanda yapılmıştır. Tebliğin ardından SPK'ya kitle fonlama platform başvuruları olmuş ve 2021 yılında "Kitle Fonlaması Tebliği" 31641 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Böylece paya dayalı kitle fonlama hem de borçlanmaya dayalı kitle fonlama ile ilgili mevzuat yasal olarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda Sermaye Piyasası Kanununun çıkarmış olduğu mülga III-35/A.1 sayılı Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği yerine yürürlüğe giren III-35/A.2 sayılı Kitle Fonlaması Tebliği yürürlükte mevcuttur (Kaya ve Gözübüyük, 2022: 1083).

2024 yılı itibariyle SPK, yayınladığı bültende;

Kitle Fonlama Platformlarının sermayesinin asgari 15.000.000 Türk lirası tutarına artırılması, girişim ya da girişim şirketinin talep edebileceği fon üst sınırının 75.000.000 Türk Lirası olması, nitelikli olmayan yatırımcının yıl içerisinde yapabileceği toplam yatırım tutarını ise 250.000 Türk Lirası olarak revize etmiştir. Ancak nitelikli olmayan yatırımcı Kitle Fonlama Platformuna yapacağı beyan ile 1.000.000 Türk Lirası tutarına kadar bir yıl içerisinde yatırım yapabilmektedir (Sermaye Piyasası Kurulu, 2024).

Türkiye'de kitle fonlaması mevzuatına bakıldığında son yıllarda düzenlemeler yapılmaya başlandığı görülmektedir ancak henüz belirgin bir şekilde düzenlenmiş değildir. Bu alandaki mevzuat eksikliği, kitle fonlaması platformlarının ve kullanıcıların belirsizliklerle karşılaşmasına neden olabilmektedir. Ancak, Türkiye'de kitle fonlamasıyla ilgili gelişmeler ve ilgi gösterilen projeler arttıkça, bu alandaki düzenlemelerin de artması muhtemeldir.

Türkiye'deki kitle fonlaması mevzuatının eksikliği, potansiyel risklere karşı dikkatli olunması gerektiği anlamına gelmektedir. Bu riskler, dolandırıcılık, yatırımcı koruması, gizlilik ve güvenlik gibi konuları içermektedir. Türkiye'de kitle fonlaması faaliyetlerine katılan veya bu alanda faaliyet gösteren tarafların, mevcut genel finansal düzenlemelere ve yasal çerçeveye dikkat etmeleri önemlidir. Ayrıca, bu alanda yapılacak düzenlemelerin takip edilmesi ve sektördeki gelişmeleri anlamak da oldukça önemlidir. Gelecekte, Türkiye'deki kitle fonlaması alanında daha spesifik düzenlemelerin getirilmesi ve mevzuatın bu büyüyen sektöre uygun hale getirilmesi beklenmektedir.

3. İslami Finans ve Kitle Fonlaması Uyumu

Kitle fonlaması içerisinde yer alan sistemlere bakıldığında faizsiz finansman öğelerinin var olduğu görülmektedir. Özellikle bağışa dayalı bir finansman sisteminin kitle fonlama platformları ile bir sistem içerisinde yer alması faizin bir beklenti olmaktan çıkmasını sağlamıştır. Karşımıza sıklıkla çıkan SMA hastaları bebeklerin tedavileri için toplanan yardımlar, Afrika'da su kuyularının açılması, mültecilere konut yapılması gibi örnekler her ne kadar yöntem olarak farklılaşsa da yardımseverlik açısından bağışa dayalı kitle fonlaması ile ortak paydada buluşmaktadır. 2020 yılında yaşanan Kovid-19 pandemi sürecinde yapılan "Biz Bize Yeteriz Türkiye'm" kampanyası diğer bir örnek olarak gösterilebilir (Parlıyan, 2023: 50). Benzer şekilde ödül dayalı kitle fonlamada da yatırımcıların motivasyonlarının finansman sağladıkları girişimlerin hayata geçmesi olduğu düşünüldüğünde faizsiz finansman sağlamanın imkânsız olmadığı görülmektedir. Paya dayalı kitle fonlamaya bakıldığında da mudarebe ve müşareke gibi İslami finansman yöntemleri ile oldukça benzediği anlaşılmaktadır. Ancak borca dayalı kitle fonlama sistemi faizsiz finansman yöntemlerine uymamaktadır. P2P olarak gerçekleştirilen bu yöntemde tüm dünyada faizli borç verme oldukça fazla kullanılmaktadır. Bu yöntemin faiz olmadan yapılması diğer adıyla karz-ı hasen de tercih edilebilmektedir. İslami finans ve kitlesel fonlama arasındaki uyum genel olarak ele alındığında uygulanabilir olduğu görülmektedir.

İslami finans ve kitle fonlama uyumunun yanı sıra İslami bankalar konusunda eleştirilen konular da bulunmaktadır. Bu eleştiriler İslami bankaların mudarebe ve müşareke gibi ortaklık barındıran finansman yöntemlerine yeterince yer vermemesidir. Söz konusu yöntemler bu bankaların şubelerinde talep edilememektedir. Her ne kadar İslami bankaları bu yöntemleri kullandıklarını belirtse de toplam yatırımları içerisinde oldukça az bir yer kapladıkları anlaşılmaktadır. İslami bankaların ortaklığı kabul eden projeleri kapsamında büyük risklerin bulunması, uzun vadeli yatırımlar, belirsiz vadeler, girişimcilere güvenilmemesi, geçmişte yaşanmış olumsuz durumlar ve bankacılığın mevzuatla ilgili zorunlulukları bu uygulamaların kullanım sınırlarını daraltmaktadır (Canbaz, 2023: 344).

İslami kurallar toplumun tüm bireyleri ile yardımlaşmayı, birlik ve beraberliğin sağlanmasını emreder. Toplum içerisindeki ihtiyaç sahiplerine ulaşılabilmesi ve gelirin dengelenebilmesi için zekât, fitre, sadaka verilmektedir. Kitle fonlaması sistemlerine bakıldığında da projelerin hayata geçirilebilmesi için bağış, ödül ve pay verme gibi yöntemler kullanılmaktadır.

Girişimcilerin başlattıkları projelerin hayata geçirilmesi ile bireylerin ve dolayısıyla toplumun kalkınması da kolaylaşacaktır. Toplulukları bir araya getirebilme özelliği ile kitle fonlama platformları hem bir birlik ortamı ortaya çıkarmakta hem de bağış ve ödüle dayalı sistemler kapsamında maddi bir getiri amacı bulunmamaktadır. Bu platformlar bireylere ve topluma yardım etme hevesi olan kişileri bir araya getirerek birlik düşüncesini de desteklemektedir.

İcap ve kabul, ortaklık kurulması durumunda İslami hukukun en önemli öğelerini oluşturmaktadır. Ortaklık kuran tarafların karşılıklı olarak rızalarını sunmaları icap ve kabul sayılmaktadır. İslam hukukuna göre icap ve kabul hukukun en sağlam yöntemidir. Fakat kitle fonlamasına bakıldığında sözleşmelerin icap ve kabul ile yapılmadığı anlaşılmaktadır. Özellikle paya dayalı kitle fonlamada girişimciler ve yatırımcılar birbirlerini tanımayan insanlardan oluşmaktadır. Bunun yanı sıra her girişimci ve yatırımcının sözlü olarak icap ve kabul sunmaları mümkün değildir. Ayrıca kitle fonlama platformları dünyanın farklı yerlerinden on binlerce yatırımcıya sahiptir (Kickstarter, 2024). Bu nedenle her bir kişinin sözlü beyanda bulunması imkansızdır.

Bahsi geçen bu kurallar göz önüne alındığında günümüzdeki kitle fonlama uygulamalarından özellikle de paya dayalı kitle fonlamada girişimcilerin platformlara başvuru yapmaları ve projelerine ortak aramaları bir icap şekli olarak görülmektedir. Aynı şekilde yatırımcıların bu platformlardaki projeleri inceleyerek katılımda bulunmaları ise kabul olarak adlandırılmaktadır (AAOIFI, 2015; 931-932). Bu açıdan bakıldığında taraflar arasında bir rıza olduğu ve tarafların karşılıklı icap ve kabulde bulunmaları ile İslami hukuk kurallarını uyguladıkları anlaşılmaktadır. Paya dayalı kitle fonlaması kapsamında taraflar icap ve kabul ile birlikte bir ortaklık kurulduğu için yapılan sözleşmelerin İslami hukuka göre geçerli olduğu söylenebilir.

Kitle fonlaması ve İslami finansı birlikte ele alınan çalışmalar literatürde geleneksel yöntemlere nazaran az rastlanmaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde genelde kavramsal çerçeve üzerinden karşılaştırmalar yapıldığı görülmektedir. Örnek vermek gerekirse; Canbaz ve Conkar (2018), yatırımcıların İslami hassasiyetler sebebi ile faizli sisteme dahil olmaması ve katılım bankalarının da yatırımcı ve girişimcilere yeterli destek verme noktasında eleştirilere maruz kaldığı durumda kitle fonlama sisteminin İslami finansa uygunluğunu araştırmış ve bağış, ödül ve hisse temelli sistemin İslami finansa uygun olduğu, borçlanma temelli sistemin ise faizsiz olması şartıyla uygun olabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Salam (2019) tarafından yapılan araştırmada hisse bazlı kitle fonlama sisteminin İslami finans sistemine uyumlu olduğu ancak bazı temel şartları sağlaması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Kamaruddin ve Ishak (2020) tarafından yapılan araştırmada Malezya’da kitap basım sektöründe finansman ihtiyacını kitle fonlama sistemi ile kaynak oluşturabileceğini, karz ve mudarebe benzeri yöntemler kullanılması önerilerini getirmiştir. Ancak çok tercih edilenin uygulaması kolay olması sebebiyle bağış ve ödül bazlı sistem olduğunu belirtmiştir.

Canbaz (2023) tarafından kaleme alınan “Kitle Fonlaması İslami Finansın Geleceği mi?” başlıklı makalede İslami finans ile kitle fonlamasının birçok ortak özelliğinin olduğu, sistemin gelişmesiyle İslami finansa uyumunun kolay olacağı kanaatine ulaşmıştır. Ancak İslami finans ilkelerine uygun çerçeve metinlerin hazırlanması gibi ön hazırlıklarında tamamlanması gerektiğini belirtmiştir.

Güçlü ve Yazıcı (2023) tarafından yapılan değerlendirme ve öneri makalesinde AAOIFI tarafından yayımlanan İslami Kitle Fonlama Standardı incelenmiş ve İslami kitle fonlamasına net bir tanım getirildiği aynı zamanda fonlama gerçekleştiren platformları da İslami finans kuruluşu olarak nitelendirdiği görülmüştür.

Kazak (2023) tarafından yapılan araştırma İslam ekonomisi ve finansın temelinde yer alan zekât kurumunun kitle fonlaması yöntemi kullanılarak daha etkin ve verimli bir şekilde işletilmesine yönelik model önermiştir. Önerilen model kurumsal bir zekât fonunun kurulması ve kitle fonlama platformları aracılığı ile yürütülmesine dayanmaktadır.

Baştuğ (2024) tarafından yapılan araştırmada paya dayalı kitle fonlama sistemini İslami finans ilke ve esasları çerçevesinde değerlendirmiştir. Yapılan incelemede TKBB Danışma Kurulu tarafından belirlenen pay senedi ihracı ve alım satımına yönelik esaslar doğrultusunda katılım esaslı paya dayalı kitle fonlama model önerisi sunmuştur. Bu doğrultuda yapılan incelemelerle İslami finanstaki ortaklık sözleşmeleriyle kitle fonlamasının benzer ve uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4. Karz-ı Hasen Sözleşmesine Dayalı Kitle Fonlama Modeli

Güzel borç ve karşılık beklemeden borç verme anlamına gelen karz-ı hasen İslam dini tarafından teşvik edilen bir yöntemdir. Ülkemizde bu yöntemin uygulandığı kurumsal yapıdaki örnekler Karz-ı Hasen Vakfı, Mehir Vakfı ve İKSAR Derneği’dir. Karz-ı Hasen ve Mehir Vakfı aracılığı ile maddi imkânı yetersiz olduğu için evlenemeyen çiftlere faizsiz borç ve düğün eşyası temini gerçekleştirilmektedir. Borç verilirken belirli özelliklere dikkat edilmektedir. İKSAR Derneği şartları arasında; Sakarya ilinde ikamet ediyor olmak, karzın gelir getirici bir faaliyette kullanılması ve kefil getirmesi talep edilmektedir. Düşük gelir

grubunda bulunan kişilere gelir getirici faaliyette kullanmaları için borç verilmektedir. Borç verilen kişiler faizsiz bir şekilde belirli bir vadede geri ödeme gerçekleştirerek süreç tamamlanmaktadır. Alınan geri ödeme tekrar sisteminde içerisinde başka bir ihtiyaç sahibine ulaştırılmaktadır (İslam İktisadı Araştırma ve Uygulama Derneği, 2024). Karz-ı Hasen Vakfı'nda ise evlenecek çiftlerin 18-33 yaş arasında olması, çiftlerin yasal olarak evlenmelerine engel bir maninin bulunmaması, adayların borcu ödeyebilme mali durumuna sahip olması gibi şartları bulunmaktadır (Karz-ı Hasen Vakfı ,2024).

Dünyada uygulanan borçlanmaya dayalı kitle fonlama modelinde başta belirlenen faiz miktarı neticesinde girişimciler talep ettikleri fonlamayı daha sonra faiz miktarı ile birlikte tekrar geri ödemeyi kabul ederler. Yatırımcılar ise fon sağlayan olarak belirli bir süre için sabit bir gelir elde etmiş olurlar. Genellikle mikro finansman desteği olarak kullanılan platformlar, dar gelirli bireyler ya da yeni iş kuranlara destek vermek amacıyla faaliyet göstermektedir. Dünyada karz-ı hasen düşüncesiyle faaliyet gösteren platformlar bulunmaktadır. Örneğin, Kiva Kitle Fonlama Platformu 2005 yılında ABD'de kurulmuştur. 2 milyar \$'lık finanse ettiği kredi hacmine ulaşmıştır (Kiva, 2024).

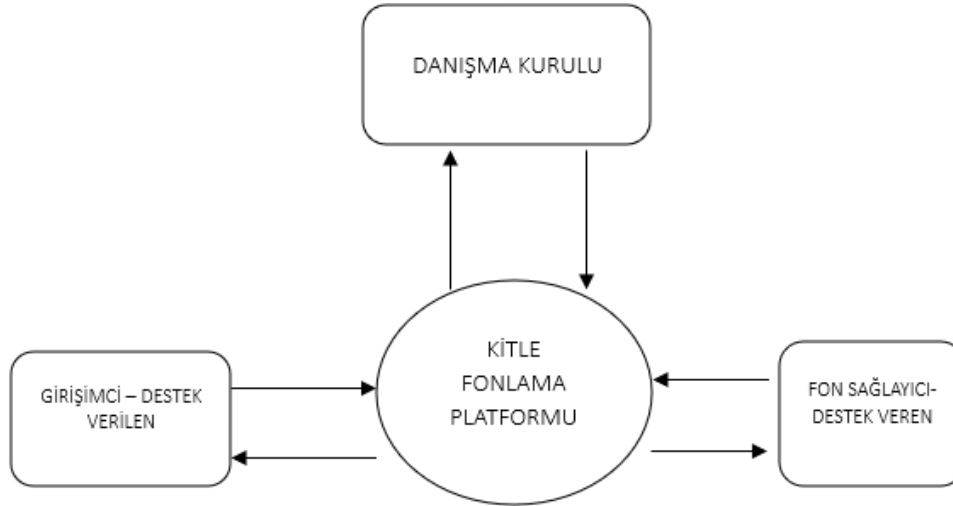
Önerdiğimiz modelde, yatırımcılar tarafından herhangi bir faiz ve benzeri getiri beklentisi bulunmamaktadır. Ancak yatırımcılar sağladıkları fonu belirli bir süre sonrasında geri almayı ummaktadırlar. İslam dininde karz-ı hasen verenin alacağından vazgeçmesi de güzel bir davranış olarak görülmektedir. “Kim Allah’a güzel (karşılık beklemeden) bir borç verirse Allah da bunu kat kat fazlasıyla öder. Daraltan da genişleten de Allah’tır ve O’na döndürüleceksiniz” (Bakara, 245). Bu sebeple borç alan ile veren arasında güven duygusunun çok yüksek olduğu bir süreç temin edilmektedir.

Modelin amacı şu şekilde sıralanabilmektedir;

- *Startupların ilk aşama yatırımlarına faizsiz olarak destek olmak,
- *Zor durumda olan mikro ölçekli işletmelere destek olmak,
- *Kadın girişimcilerin projelerine destek olmak,
- *Geliri olmayan öğrencilerin eğitim masraflarının karşılanmasına destek olmak.

Kitle fonlaması, İslam dininin teşvik ettiği karz-ı haseni kurumsal anlamda verimli bir şekilde gerçekleştirmeye olanak tanıyan bir sistem olarak görülmektedir. İnternet ortamında olması kitlelere ulaşmada kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca fon talep edenler ile fon sağlayanların borç ilişkisine girmesi sürdürülebilir sosyal fayda oluşturmayı sağlamaktadır.

Şekil 1. Karz-ı Hasene Dayalı Kitle Fonlama Modeli

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Karz-ı Hasene Dayalı Kitle Fonlama süreci;

- 1- Girişimci veya Destek Verilenler, Kitle Fonlama Platformuna başvuruda bulunur. Karz-ı Hasen yöntemi ile yapılacak başvuruda destek isteyeceği (Startup İlk Aşama Desteği, Kadın Girişimci Desteği, Mikro İşletme Yardım Desteği, Eğitim Desteği ve benzeri) nedeni, miktarı, vadesi ve geri ödeme planını platforma bildirir.
- 2- Platforma bildirilen başvuru, İslami Finans kriterlerine uygunluğu yönünden Danışma Kurulu tarafından değerlendirilir. Girişimci veya destek verilenlerin durumu, alınan borcun nerede, nasıl kullanılacağı İslami ilke ve esaslara uygun olmak zorundadır.

- 3- Danışma Kurulu tarafından uygun görülen başvurular platformda kampanya sürecine başlar.
- 4- Destek verenlerden elde edilen fon, karz-ı hasene bağlı olarak platform hesabında kampanya süresince biriktirilir.
- 5- Kampanya süresi sonunda elde edilen fon miktarı destek verilenin hesabına aktarılır.
- 6- Girişimci-Destek verilen başvuru aşamasındaki geri ödeme planına riayet ederek ödemesini gerçekleştirir. Ancak geri ödemede güçlük çeken girişimciler sebebi kendi ihmal, hata ve yanlışları olmadığı sürece alacaklı borcu tehir edebilir ya da vazgeçebilir.

Ülkemizde vakıf ve dernekler aracılığıyla gerçekleştirilen karz-ı hasen örnekleri belirli bir kesim ve bölgeye indirgenmiş durumdadır. Kitle fonlaması sistemi kullanılarak daha fazla destek veren ve destekçiye ulaşma imkânı bulunmaktadır. Destek verenlerin yatırdıkları tutarların düşük olması sebebiyle, borcun geri ödemesi aşamasında tutarlar tekrar farklı bir destek talep edene aktarılabilir. Burada destek verilen düşük tutarlar ile ileride çok kârlı olacak bir girişime destek olunabilmekte ya da manevi anlamda hayırsever kimliğiyle birden fazla hayata dokunmayı kolaylaştırabilmektedir. Önerilen modelin İslami finans yöntemi olarak kullanılması, İslami finans prensiplerine uygun olarak çalışan kişi ve kuruluşlar için önemli bir avantajdır. Aynı zamanda toplumsal olarak sosyal dayanışmayı güçlendirmesi de avantajlardan biri olacaktır. Dezavantajlarına bakıldığında ise, geleneksel yöntemlerde olduğu gibi sıkı düzenlemelerinin olmaması yatırımcı ve fon alıcıları koruma noktasında risk oluşturmaktadır.

Önerilen modelin uygulanabilir olduğu düşünülmele birlikte, sürdürülebilir olmaması noktasında bazı eleştiriler getirilebilir. Bunlar sırasıyla;

- Kaynak Sınırlamaları: Faizsiz borç vermek, sürdürülebilir bir finansman kaynağı bulmanın zorlaşmasına yol açabilmektedir.
- Risk Yönetiminde Yaşanabilecek Zorluklar: Borçların geri ödenmeme riski yüksek olur ise finansal olarak sürdürülebilirliği tehlikeye sokmaktadır.
- Likidite Sorunu: Sürekli borç verme işlemi, likidite yönetimini zorlaştırabilir ve nakit akışı olumsuz etkilenebilmektedir.
- Enflasyon Etkisi: Yüksek enflasyon ortamlarında borç verenin reel değer kaybına uğramasına sebep olmaktadır.
- Kötüye Kullanma Riski: Kötü niyetli borç alanlar geri ödeme yapmama niyetiyle borç alabilmektedirler.
- Ölçeklenebilirlik Sorunu: Karz-ı Hasen uygulaması büyük ölçekli finansal ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalabilmektedir.

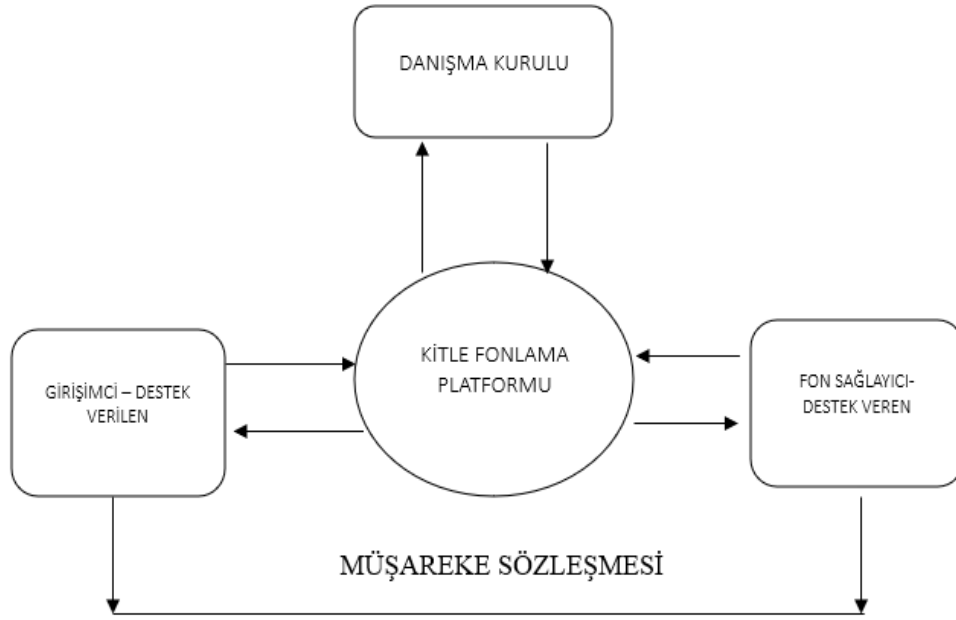
5. Müşareke Sözleşmesine Dayalı Kitle Fonlama Modeli

İki veya daha fazla kişinin sermayelerini birleştirerek ortak bir iş yapma girişimine müşareke adı verilmektedir (TKBB, 2021). İslami finans sisteminde kâr elde etmek amacıyla yapılan ortaklık sözleşmelerinden biridir. Taraflar arasında yapılan bir sözleşme ile faaliyetin türü, sermaye miktarı ve elde edilen kârın nasıl paylaşılacağı belirlenmektedir. Bu ortaklık sözleşmesi türünde emek ve sermayeye katılıma göre kâr paylaşımı belirlenebilir.

Dünyada uygulanan Borçlanmaya Dayalı Kitle Fonlama modelinde sabit getiri bulunmakta ve faiz içermektedir. Ancak müşareke ortaklığı girişimcinin, yatırımcılardan talep ettiği fonu yönlendireceği projeden elde ettiği kâr ve zararı kendi aralarında oransal olarak paylaşması üzerine kurulmuştur. Borçlanmaya dayalı kitle fonlaması sistemi, girişimci ya da girişim şirketinin borçlanma aracı yani borçlu sıfatıyla düzenlediği vadesi olan bir menkul kıymet ihraç ederek gerçekleştirilir. Tebliğ kapsamında menkul kıymet ihracı dışında herhangi bir borçlanmaya dayalı sözleşme ile kitle fonlaması gerçekleştirilememektedir. Ancak ileri ki dönemlerde İslami finans ilke ve esaslarına uygun düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Küresel çapta örnekler incelendiğinde İslami finans ilke ve esaslarına uygun borçlanmaya dayalı kitle fonlama modellerinde genelde ortaklık sözleşmeleri yapılmaktadır (Ethis, 2024). Ortaklık sözleşmelerinin yanı sıra alım satım dayalı sözleşmeler ile gerçekleştirilen borçlanmaya dayalı kitle fonlama platformları bulunmaktadır. Ortaya konulan model önerisine benzer süreçler ülkemizde katılım bankacılığı sisteminde müşterilerden fon toplama sürecinde kullanılmaktadır.

Modelin amacını şu şekilde sıralayabiliriz;

- Girişimlerin ihtiyacı olduğu kısa vadeli (3-6 ay) proje finansmanına fon sağlamak,
- Yüksek kâr beklentisinin olduğu projelerin finansman bulamama sorununu ortadan kaldırmak,
- Yatırımcıların kısa vadeli ortaklık sözleşmeleriyle faizsiz getiri elde etmesine imkân oluşturmak.

Şekil 2. Müşareke Sözleşmesine Dayalı Kitle Fonlama Modeli

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Müşareke Sözleşmesine Dayalı Kitle Fonlama Modeli süreci;

1- Girişimci-Destek Verilen almak istediği ürün ya da işlem için proje dosyası hazırlayıp Kitle Fonlama Platformuna başvuruda bulunur. Proje dosyasında bulunması gerekenler; Projenin konusu ve firmanın geçmişi, talep edilen fon miktarı, fonun geri ödeme vadesi, geçmiş mali tabloları, nakit akışı, beklenen kâr, verilebilecek teminatlar, pazar ve rekabet koşullarının analizi, SWOT analizleri proje başvuru dosyasında bulunmalıdır.

2- Platforma gelen proje dosyası Danışma ve Yatırım Kurulu tarafından incelenerek hem İslami finans ilke ve esaslarının uygunluğuna bakılır hem de fon dağıtım sürecinde uygulanacak kâr paylaşım oranı belirlenir. Projeye verilecek maksimum tutarlı destekler tebliğ kapsamında belirlenmektedir.

3- Projenin uygun bulunması halinde Platformda kampanya oluşturulur. İslami finans ilke ve esasları kapsamında Fon Sağlayıcı-Yatırımcılar, Kitle Fonlama Platformunu, fon toplayabilmesi için Yatırım Vekaleti Sözleşmesi ile yetkili kılar. Aynı zamanda Platform ve Girişimci-Destek Verilen arasında Vekalet Sözleşmesi imzalanır.

4- Gerekli fon desteğinin sağlanması durumunda Girişimci ve Yatırımcı arasında Müşareke Sözleşmesi imzalanır. Bu sözleşme ile fonun sağlanması ve kâr paylaşım oranı kâr-zarar ortaklığı ilkelerini göre belirlemiş olur. Model önerisine konu süreç kısa vadeli proje bazlı finansmanlarda kullanılacağı için yönetilmesi ve sürecin tamamlanması daha kolay olmaktadır.

5- Projenin vadesi ortaklık sözleşmesine istinaden en fazla 6 ay olacak şekilde tamamlanmasının ardından elde edilen hasılat, Müşareke Sözleşmesi şartlarına ve anlaşılan kâr paylaşım oranına istinaden Girişimci ve Yatırımcı arasında Platform tarafından paylaşılır.

Önerilen modelin iki temel noktası bulunmaktadır. Birincisi Danışma ve Yatırım Kurulu tarafından projenin İslami finans ilke ve esaslarının değerlendirilmesidir. Ortaklık sözleşmesinin olması sebebiyle iş veya projenin yatırım yapılabilir olması, geri dönüşünün belirtilen kısa vade (6 ay) içerisinde gerçekleştirilebilir olması gerekmektedir. İkincisi, yatırımcıların belirtilen vade içerisinde ön görülen kâr payını alma ihtimalidir. Yatırımcıların belirli bir vadeye yatırım yapma isteği, projelerin Yatırım Kurulu tarafından iyi bir şekilde belirlenmesine bağlıdır. Bu sebeple Kitle Fonlama Platformuna başvuran girişimci ve destek verilenlerin projelerini doğru, şeffaf ve açık bir şekilde aktarması gerekmektedir. Yatırım Kurulunun ise proje detaylarını iyi analiz ederek yatırımcıların fon sağlama aşaması sonrasında projeden elde edeceği kârı önceden tahmin edip öngörmesi beklenmektedir. Bu sürecin sağlıklı bir şekilde çalışması modelin sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir.

Destek verilenlerin daha önce benzer işi gerçekleştirmiş olması, sektörel itibarlarının bulunması, projenin tahsilat vadesinin kısa olması (3-6 ay) modelin uygulanabilir olmasını sağlayacaktır. Örneğin, süreli ürün tedarik projeleri, alıcısı hazır dönemsel ürün alımı yapan kamu- özel sektör ihaleleri ve kâr marjı yüksek sektörlerde kısa vadeli tedarik işleri yapılabilir. Ayrıca destek

verilen girişimciler istenilen süre içerisinde başarılı bir şekilde gerçekleştirdiği kampanyalardan sonra tekrar farklı proje ile platforma başvurarak yatırımcılardan destek talep edebilmektedir.

Sonuç

Girişimcilik ekosistemi son yıllarda giderek büyümekte ve gelişmektedir. Girişimciler iş fikirlerini hayata geçirirken sermayeye ulaşmada zorluk çekmektedir. Bu sorunun ortadan kaldırılması için geliştirilen alternatifler arasında internet tabanlı bir platform vasıtasıyla girişimcinin talep ettiği fonu kitlelerden temin eden kitle fonlaması sistemi bulunmaktadır. Girişimlerin finansman yöntemlerine bakıldığında kitle fonlaması sisteminin giderek yaygınlaştığı özellikle ilk aşama girişimlerde melek yatırımcı ve risk sermayesi türlerine göre hacminin daha hızlı arttığı görülmektedir.

Kitle fonlamasının İslami finans ürünleri ile yapılan incelemesinde birçok yönden benzediği hatta uygulandığı görülmektedir. İslami finans ürünlerinden olan hibenin bağışa ve ödüle dayalı kitle fonlaması ile örtüştüğü, hisseye dayalı kitle fonlamasının İslami finans ürünlerinde karşılığının mudarebe olduğu, borçlanmaya dayalı kitle fonlaması türünün faiz getirisinin olmadığı zaman karz-ı hasen ile benzer özellikler taşıdığı görülmektedir. Aynı zamanda müşareke, murabaha, istisna ve yatırım vekaleti gibi ürünler ile kâr-zarar ortaklığı, alım-satım sözleşmeleri kullanılarak pek tabi kitle fonlaması sistemi uygulanabilir.

Türkiye’de borçlanmaya dayalı kitle fonlama platformu bulunmamaktadır. Çalışmada sunulan model önerilerinin bu açığı gidermeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ancak güncel mevzuat ve kanunlar incelendiğinde modellerin uygulanmasında engeller olduğu görülmektedir. Mevzuat ayrıntılı olarak incelenirse borçlanma aracının ihraç edilmesi ve herhangi bir borç sözleşmesinin düzenlenmemesi kararı hem karz-ı hasen hem de müşareke sözleşmelerinin uygulanmasında engel olarak görülebilecektir. Dünyada uygulanan modeller benzeri süreçlerle ilerletilmekte olup, hukuksal entegrasyonları gerçekleştirilmiştir. Tebliğ kapsamında borçlanmaya dayalı menkul kıymet ihraç zorunluluğu bulunmaktadır. Bunun dışında borç veya ödünç sözleşmesi ya da borç ilişkisi doğuran herhangi başka bir sözleşme yapılamamaktadır. Bu çalışma Kitle Fonlama Sisteminin reel ekonomiye; yenilikçi projelerin desteklenmesi, istihdam oluşturma potansiyeli, toplumsal katılıma destek yönlerinden katkısının olduğu, risk paylaşım prensiplerine uyduğu, İslami Finans ürünleriyle benzer ve örtüşen birçok yönünün olduğu, İslami bakış açısıyla işletildiği sürece İslami Finans ekosistemine oldukça önemli katkılar yapacağını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı faiz hassasiyeti olan girişimci ve yatırımcıların faizden kaçınmalarına vesile olmak ve alternatif bir finansman yöntemi olan Kitle Fonlama Sistemine İslami finans çerçevesinde model önerileri sunmak olmuştur. Önerilen ilk model olan Karz-ı Hasen Sözleşmesine dayalı kitle fonlama modeli karşılık beklemeksizin verilen ve Allah rızasının gözetildiği, yardımlaşma ve dayanışma temelli bir yöntemdir. Modelin amacı açıklanırken, startupların ilk aşama yatırımlarına, zor durumda olan mikro ölçekli işletmelere, geliri olmayan öğrencilerin eğitim masraflarının karşılanmasına destek olmak olarak sıralanmıştır. Modelin temel motivasyonu İslami olarak dinin emrettiği yardımlaşma ve dayanışma olgusudur. Bu modeli kurumsal bir yapı haline getirerek sürdürülebilir olmamasına yapılan eleştiriler çalışmada ortaya konmuştur. Çalışmada ortaya konulan modelin uygulanabilir alanlarının olduğu, İslami Finans ekosistemine alternatif yöntem olarak pozitif katkı sağlayacak nitelikte olduğu görülmektedir.

Çalışmada sunulan Müşareke Sözleşmesine Dayalı Kitle Fonlama ise İslami Finans ilke ve esaslarına tam anlamıyla uyumlu olan kâr-zarar ortaklığı temelli bir modeldir. Model müşareke sözleşmesini yani girişimcinin, yatırımcılardan talep ettiği fonu yönlendireceği projeden elde ettiği kâr ve zararı kendi aralarında oransal olarak paylaşması üzerine kurulmuştur. Küresel arenada örnekleri bulunan bu modelin Türkiye’de var olan mevzuata entegre edilmesi hem gelişen kitle fonlama sistemine hem de İslami Finans ekosistemine olumlu anlamda katkı sağlayacak niteliktedir. Modelin amaçlarında sıralanan girişimcilerin kısa vadeli ihtiyaç duyduğu fonun sağlanması, yüksek kâr beklenen projelerin finansmanında kullanılması İslami Finans ekosistemine alternatif ürün oluşturulması açısından önem arz etmektedir. Aynı zamanda İslami finansın değerlerini koruyarak, girişimcilerin finansman ihtiyaçlarını karşılamada kitle fonlamasının potansiyeli ortaya konulmaya çalışılmıştır. Önerilen modellerin daha adil ve sürdürülebilir hale getirilmesine yönelik öneriler ortaya konularak İslami finans açısından önemine de özellikle değinilmiştir.

Çalışmada yapılan model önerilerine hem yatırımcı hemde girişimciyi korumak ve sürdürülebilir açıdan konuya ele almak açısından İslami sigortacılık (Tekâful) sistemi sürece dahil edilebilir. Hem karz-ı hasen hem de müşareke temelli sözleşmelerde yatırımcının ana parasını korumak açısından aynı zamanda girişimcinin riskini paylaşmak sistemin sürekli hâle getirilmesine destek olabilir.

Önerilen modellerde kurulan sistemin altyapısı, denetleme mekanizması, İslami finans ilkelerine bağlı olacak şekilde dizayn edilmelidir. Yatırımcıların yatırım kararını etkileyen en önemli faktörün güven unsuru olduğu, sistemin sürdürülebilir olması

için bu unsurun zedenmeyecek şekilde yasal düzenlemelerin ve danışma komitelerinin sağlam zeminde faaliyet göstermeleri gerekmektedir.

Kaynaklar

- Aksoy, (2017). İslam'da mudaraba ve katılım bankacılığında uygulama potansiyeli [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. İstanbul.
- Alım, (2018). İslami finansta yasaklar ve temel İslami akitler [Yüksek lisans tezi, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Konya.
- Atsan, N., & Oruç Erdoğan, E. (2015). Girişimciler için alternatif bir finansman yöntemi: Kitlese fonlama crowdfunding. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 10(1), 297-320.
- AAOIFI. (2015). Faizsiz finans standartları (İZÜ, Çev.). TKBB Yayınları.
- AAOIFI. (2018). Faizsiz finans standartları. TKBB Yayınları.
- Baştuğ, S. (2024). Katılım esaslı paya dayalı kitle fonlama model önerisi. İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi, 10(1), 141-174.
- Canbaz, (2019). İslâmi finans aracı olarak karz-ı hasen ve katılım bankaları için bir model önerisi [Doktora tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Afyonkarahisar.
- Canbaz, M. F., & Çonkar, M. K. (2018). Girişimcilere faizle borçlanmaya alternatif İslami bir yöntem: Kitle fonlaması. Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 10(18), 37-55.
- Canbaz, M. F. (2023). Kitle fonlaması İslami finansın geleceği mi? Abant Sosyal Bilimler Dergisi, 23(1), 334-351.
- Çekin, (2018). Tasarrufa dayalı finansman sistemi ve İslami finans ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. İstanbul.
- Çürük, (2013). İslami finansın Türkiye'deki gelişimi, mevcut sorunlar ve çözüm önerileri [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Konya.
- Ecofolio. (2024). İcazet belgesi. <https://ecofolio.com.tr/bildirimler/icazet-belgesi> (Erişim tarihi: 31 Mart 2024).
- Efe, A. (2021). Katılım bankacılığı ve İslami finans sektöründeki temel teknik sorunların çözümü. Akademik Platform İslami Araştırmalar Dergisi, 5(2), 303-326.
- Elgari, M. A. (2003). Credit risk in Islamic banking and finance. Islamic Economic Studies, 10(2).
- Ethis. (2024). <https://www.ethis.co.id/> (Erişim tarihi: 31 Mart 2023).
- Fonangels. (2024). <https://www.fonangels.com/kurumsal> (Erişim tarihi: 31 Mart 2023).
- Fonbulucu. (2024). <https://invest.fonbulucu.com/> (Erişim tarihi: 31 Mart 2023).
- Fonlabüyüsün. (2024). <https://fonlabuyusun.com/> (Erişim tarihi: 31 Mart 2023).
- Güçlü, F., & Yazıcı, B. T. (2023). Katılım kitle fonlaması: AAOIFI İslami kitle fonlaması standardı bağlamında bir değerlendirme ve öneri. International Journal of Applied Economic and Finance Studies, 8(2), 41-50.
- Hornuf, L., & Schmitt, M. (2016). Success and failure in equity crowdfunding. CESifo DICE Report, 14(2), 16-22.
- İzmirli Ata, F. (2018). Yeni nesil finansman yöntemi olarak kitle fonlama: Türkiye potansiyeli. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(2), 273-295.
- Kamaruddin, M. H., & Ishak, M. S. I. (2020). Islamic crowdfunding platform as an alternative book fundraising in Malaysia. International Journal of Islamic Economics and Finance Research, 3(2), 11-25.
- Karaca, A. (2019). İslami finans araçları ve bunların muhasebeleştirilmesi [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Denizli.
- Karz-ı Hasen Vakfı. (2022). Karz-ı Hasen Vakfı. <https://karzihasenvakfi.com> (Erişim tarihi: 2 Ocak 2023).
- Kaya, M. İ., & Gözübüyük, B. (2022). Kitle fonlamasının teknoloji alanında yenilik getiren fikirlerin finansmanındaki rolü ve kitle fonlaması sisteminde yatırımcıların korunmasının önemi. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(2), 1081-1127.
- Kazak, H. (2023). Kitle fonlaması yöntemi ile zekât uygulaması: Bir model önerisi. Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 15(28), 42-72.
- Kickstarter. (2024). <https://www.kickstarter.com/help/stats?ref=global-footer> (Erişim tarihi: 30 Haziran 2024).
- Kifobu. (2024). Kitle Fonlama Bülteni. <https://kifobu.com/2024/05/14/kitle-fonlama-ekosisteminin-3-yilina-ozel-bakis/> (Erişim tarihi: 13 Mayıs 2024).
- Kiva. (2023). Kiva Crowdfunding Platform. <https://www.kiva.org/about> (Erişim tarihi: 31 Aralık 2023).
- Kuran-ı Kerim. (610-632). <https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf> (Erişim tarihi: 30 Haziran 2024).
- Kurnaz, G., & Bedük, A. (2017). Türkiye'de ve dünyada melek yatırımcılık. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 20(1), 27-40.
- Narfon. (2024). Hakkımızda. <https://narfon.com.tr/hakkimizda> (Erişim tarihi: 31 Mart 2024).

- Özdevecioğlu, M., & Karaca, M. (2015). *Girişim ve girişimci kişilik*. Eğitim Yayınevi.
- Öztürk, M. B., Çelik, M. S., & Açıkgöz, E. (2023). Yeni girişimler ve yatırımcılar için alternatif finansman yöntemi: Paya dayalı kitle fonlaması. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 55-67.
- Parlıyan, N. (2023). *Kitle fonlaması ve İslam hukuku açısından değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Konya.
- Resmi Gazete. (2023). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211027-3.htm>
- Salam, N. (2019). *Layanan urun dana (equity crowdfunding) perspektif ekonomi Islam* [Master's thesis, Studi Ekonomi Syariah Institut Agama Islam Negeri (IAIN)].
- Sırım, V. (2019). İslam iktisadında yatırımların finansmanında karz-ı hasen uygulaması. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 125-164.
- Şahap, F. (2020). Girişimcilik temelinde alternatif bir finansman modeli olan kitle fonlaması ve Türkiye'deki yatırımcılarına yönelik bir araştırma [Yüksek lisans tezi, Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. İstanbul.
- TKBB. (2018). Merkezi danışma kurulu. <http://www.tkbb.org.tr/merkezidanismakurulu>
- TKBB. (2021). Türkiye'de katılım bankacılığı: El kitabı (ss. 13-15).
https://yonetim.tkbb.org.tr/upload/Turkiyede_Katilim_Bankaciligi_El_Kitabi-3.pdf (Erişim tarihi: 31 Mart 2024).
- Tulum, S., & Burak, E. (2019). Girişimciler için alternatif finansman yöntemleri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. Türk Dil Kurumu. (2024). <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 31 Mart 2023).
- Vergili, G. (2023). Kitle fonlama: Dünü, bugünü ve yarını. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 106-121.
- Yahşi, F. (2000). Özel finans kurumlarının mevzuat serüveni. *Albaraka Türk Bereket Dergisi*, 3(9), 6-7.
- Yanpar, A. (2015). İslâmi finans: İlkeler, araçlar ve kurumlar (2. baskı). Scala Yayıncılık.
- Yerdelen Kaygın, C., & Yıldız, B. (2015). Girişimcilik finansmanında kullanılan fon kaynakları. *Girişimcilik: Temel kavramlar, girişimcilik türleri, girişimcilikte güncel konular*. Yazın Matbaacılık.
- Yurttadur, M. (2023). Kitle fonlaması. İçinde F. Kaya (Ed.), *Finansal yatırım araçları* (ss. 387-417). Beta Yayınları.
- Zholdyuly, A. (2022). Girişimciliğin finansmanında kullanılan paya dayalı kitle fonlaması modelinin yatırım riski üzerine etkileri [Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü]. İstanbul.
- Zholdyuly, A. (2022). Türkiye kitle fonlaması platformlarının analizi. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 72-84.

Yazar Katkıları: Fikir %50 50- Tasarım %50 50 Denetleme- %50 50; Kaynaklar- %50 50; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi %50 50; Analiz ve/veya Yorum %50 50-; Literatür Taraması %50 50; Yazıyı Yazan %50 50; Eleştirel İnceleme %50 50

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Kurul Belgesi: -

Author Contributions: Concept %50 50-; Design-%50 50; Supervision%50 50-Resources%50 50; Data Collection and/or Processing%50 50; Analysis and/or Interpretation %50 50; Literature Search-%50 50; Writing Manuscript-%50 50; Critical Review %50 50

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Ethical Committee Approval: -